

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 2½ auko.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 4 auko.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Parapijos reikaluose.

Apie kapines.

Tai šen tai ten girdėt žmones skundžiantės ant prabašciaus ir ant valdžios už tai, kad uždrausta yra laidoti ant senovės kapinių. Tie, ką gyvena netoli nuo parapijos kapinių, da ne tiek jaučia šitą atmainą. Teip-gi nepervirš nesiskundžia turtingesniejie ukininkai, kuriems malonu yra ir galima iškilmingai palaidoti savo velionį. Bet daugiausiai nusiskundžia vargdeniai neturtingieji ukininkai, kuriems labai yra ne-paranku, turint po nosia kapines, gabenti velionį už keliolikos viorstų, kartais per balas puviną, tvanus, su samdytais arkliais . . . Ak, rods, velioniui yra vistiek, kur jis gulės, ar parapijos kapinėse, ar kaimo kapinėse. Išganyto dušios pagal katalikišką mokslą teip-gi ne prigul nuo vietos palaidojimo. Tai kam-gi, rods, trunkdyt žmones laidoti savo gimines ten, kur jiems yra maloniau? Versti vargdenius laidoti ant parapijos kapinių, daryti jiems bereikalingus žygius ir kaštus, tai yra ne gražu, nežmoniška ir nedora. O tuom tarpu daug yra tokių parapijų. Mus laikraštyje, kiek atmename, buvo rašyta apie rugojimus gyventojų Slobudų apygardos (Naumiesčio parap) ir Garšsinių apygardos (Vilkaviškio parap.). Naumiesčio parapijoje yra tik vieni vienos kapinės ir toliau nuo Naumiesčio gyvenantieji gerai pažysta vargus laidojimų. Kad ir iš kitų parapijų ne buvo rašyta apie tą reikalą, bet tenka ne sykį apie tai išgirsti nuo žmonių ir iš jų kalbos matyt, kad ne mažai yra parapijų skriaudžiamų. Kas-gi jus skriaudžia ir kam skriaudžia? Prabaščiai kaltina valdžią ir žmones sakydami, kad kitąsyk žmonės ne ateidavo arba užsimiršdavo išrašydinti velionį iš gyvųjų knygos ir dėlto esą valdžia uždraudė laidoti žmones nuožaliai ir reikalauja, kad laidojant pributų kunigas. Tai yra tik tuščia prikabė. Ak, prabaščius ne atidarinėja grabų ir ne tēmyja, kas per žmogus yra numiręs, o ant galo kād ir žiūrētų, galėtų pažyt ne tik svetimo, bet nē savo brolio arba tėvo. Kad galima būtų išbraukti velionį iš knygų, reikalinga yra tikra žinia nuo pačių žmonių, o prižiūrėti kad knygos būtų gerai vedamos, geriausiai gali policija ir vaitai, o ne prabaščiai. Kitur yra teipo įtaisyta, kad velionių ne valia laidoti ne gavus pirma žinios nuo vaito arba burmistro. Policijai reikia teip-gi daboti, ar velionis neturėjo limpancios ligos, kuri paprastai laidojant gali lengvai užkrėsti kitus. Taigi pagal įstatymus policija privalo sužinoti, kas mirė kada mirė ir nuo kokios ligos mirė. Prabaščiui-gi ne reikia pildyti reikalų policijos ir jų užvaduoti valdžia gali apseiti ir apseina tame dalyke be prabaščių pagelbos. Ir jeigu kur i tą dalyką kišasi arba kišasi valdžia, tai vien tik dėlėi užsimanymo prabaščių, kuriems vieniems tik naudinga yra tokia atmaina. Bet laikas būtų jiems susiprasti ir ne prieštarauti žmonių valiai, bet parodyt paveikslą krikščioniškos meilės.

Sl.

Kruta-skuta.

Kasdien mintys naujos gimsta,
Kasdien auga žmonių protas,
Ir ant vietos neberimsta
Nė vargingas, nė bagotas.

Ir lietuviai mus nerimsta:
Vos gyvuoja, bet-gi kruta;
Tik nelaimė: maž jų gimsta
Ir tiems kailius gudaį skuta

Neteip skuta, kaip mirkina
Sunkaus darbo prakaituose . . .
Kietu jungu teip kankina,
Kad net raitos sopuliuose.

P. Gilys.

Bitė, Uodas ir Liepa.

Žiedas nuo ziedo bitutė birzgeno
Ir saldžius syvus stropiai sau siurbeno.
Jinai netvija ant tokio pataikė,

9426

Kur smagiai uodas apypietę laikė:
 Pajutęs bitę, staiga jis pabudo
 Ir bjauriais žodžiais varguolę išpludo:
 „O tu begėde, brude, eretike,
 Svetimo gero diele, tu plėšike!
 Koki žolynai tavęs nepažysta?
 Kas nepatyres tavo nelabystą?
 Jug ir ši liepa gerai skriaudą jaučia,
 Kaip tu ir kitos tokios čion vis siaučia.
 Štai pure žiedo, radęs sau pavėsi,
 Džiaugiasi, bet ar per jos pasilsėsi! —
 Kad arklį šitos bjaurybės ataugtų —
 Tai ir iš kapo, bėmdamos prišauktų.“
 Liepa vis klausė, kaip uods bitę baudė,
 Ir jį begėdį paolbyti maudė.
 „Pirma pats save, kraugerį, supraski,
 O paskui kitą, kad nori, atraski!
 Jug tik ką juodžiui į šoną į durei,
 Kraujo prigėręs, pas mane atkurei;
 Ir kad ne saulės karšči spindulėliai —
 Tai dar bekestų anie gyvuolėliai.“
 Teip liepa žmogaus lupomis prabilo.
 Uods priešais šoko, bet tuojaus nutilo,
 Nes susiprato, kad ji tiesą skelbė,
 Ir susigėdęs tuo akis padelbė.

Rasim ir žmonių tarpe ne menką jug saują,
 Kur moka, kaip tas uodas, gert svetimą kraują.
 Pats ne vienam varguoliui ašaras išspaudžia
 Ir teiposi-gi ne vieną be tiesos nubaudžia, —
 O kada už skriaudimą juos kraugeriais skelbia,
 Jie nutyli tuotarpu, tik akis padelbia.

„Skruzdės ir Širšė.

Vieną gražią, giedrią dieną
 Skruzdės darban smarkiai ėjo, —
 Ir, mat, josios ne po vieną,
 Po kelias tik bėginėjo.
 Dvi skruzdaitės išnetyčių
 Randa cukraus ant takyčio:
 Šoko greitos prie laimikio,
 — Reik namo jis risti — tarė.
 Stvėrė smarkiai ir benikio
 Ir be rimbo savo darė.
 Štai, lyg tyčia, ant to laiko
 Širšę plynia joms pataiko:
 Ši viešniukė, ne ką trukus,
 Šako drąsiai, lyg padukus.
 Pradžioj jodvi nusigando
 Širšės šitokio smarkumo,
 Bet tuoj drąsą savo bando, —
 Širšei truko tad narsumo.
 Širšė, kaip matai, sustvėrė
 Ir be gailėsčio ją pėrė.
 Vis-gi širšė da nežuvo, —
 Matot, nemenka ji buvo.
 I tą tarpą štai atbėgo
 Da dvi skruzdės ant jų laimės;

O kad jos vienybę mėgo,
 — Šoko talkon greit be baimės, —
 Širšę pešti prisidėjo.
 O anodvi, ką pradėjo,
 Teip jau smarkiai širšei kirtu,
 Kad ant šono net parvirto.
 Norint į milžiniškumą
 Širšė dručiai įtikėjo,
 Prieš vienybę ir, drąsumą
 Bet-gi galvą ji padėjo.

Jug ir mes dažnai kenčiam milžinų galybę,
 Kurie ant savo gero verčia mus silpnybę.
 Kad turėtume tvirtą drąsą ir vienybę,
 Apmalšintume veikiai milžinų drąsybę.
 Visakis.

Iš laukininkystės.

„Tulos kiaulių ligos ir gydymas jų.

1. *Engliška liga arba kaulų suminkštėjimas*
 pas paršus ir pas jaunas kiaules pacina nuo
 blogo pašaro. Užtatai sergancias kiaules
 reikia geriaus maitinti, duoti joms pusiauskarų
 miltų ir pieno. Senesnėms gerai yra maišyti
 į ėdesį laukinių kaštonų miltų ir po pusę luto
 kožnai kasdien kaulamiltčių į pieną. Kreidos
 butinai reikia laikyti kutėje, kad sergančios
 kiaulės turėtų ką laižyti, o guolis turi buti
 sausas ir šiltas. Tokias kiaules reikia su kan-
 trybe ir stropiai prižiūrėti, nes šita liga ilgai
 tęsiasi.

2. *Apopleksija arba kraujas.* Jeigu kartais
 šita liga penimius užpultų kelionėje, tai kuogrei-
 čiausiai priguli juos užskersti. Kad šita liga
 atsitiktų nuo karštų saulės spindulių, tai tuomet
 kiaulei reikia nuleisti kraują iš gomurio, abiejų
 ausų ir uodegos. Gerulą duoti dėl viduriavimo
 ir šaltą t. y. vėdinantį. Riebę kiaulę geriaus
 yra paskersti, nes gydymas šitos ligos retai
 tenusiseka, o jeigu pirmiau paskersime, tai
 mėsa bus geresnė.

3. *Bergždumas.* Jeigu, keletą kartų porinus
 kiaulė liko nepasikrėtinus — tai reikia ją laikyti
 kutėje ir gerai šerti. Idant sukelti pas ją norą
 krėkintis, reikia maišyti į ėdesį kanapių grūdų
 arba sikių, o ant duonos rytmetyje ir vakare,
 užlašinus po 5 iki 10 lašų skystimo nuo
 išpaniškių musių, (t-rae cantharidum - lotiniškai)
 duoti per keletą dienų. Bet už visgeriausias
 vaistas tai gerai užlaikyti kiaules, nes visoki
 vaistai pramanyti labai mažą teturi vertę šitame
 dalyke.

4. *Greitoji.* Reikia duoti kiaulei tris kartus
 per dieną po pusę svoro virelo nuo aržuolo
 žievės. paršiukams duodasi tiktai po pusšaukštį
 ricinos trissyk per dieną, o po kožnam uždavimui
 duoti kiaušinio baltymo su vandeniu. Senes-
 nėms gerai yra duoti viralas nuo šutintų

sėmenų, arba stalioriškų klijų pridedant po 10 lašų *opijumo* (t-rae opii simplici. Šerti reikia labai atsargiai ir maistingu pašaru prigrusdintais miltais su pieno išrugomis arba pasukomis; pilvą gerai yra trinti minkštu vilnoniu skuduriu, o guolis turi būti šiltas ir sausas.

5. *Nenoras ęste*. Permainykite pašarą ir užduokite kiaulei šaukštą trintų metelių ir pusšaukštį žibanių suodžių su vandeniu.

6. *Karštligė*. Kiaulę laikykite šiltoje kutėje, duokite gėralą nuo kvietinių, sėlenų, pridedant po šaukštą smulkiai sutrintos salietros ir podu šaukštu šaltosios druskos ant pusviedrio vandens minėto gėralo.

7. *Karštligė po turėjimui* tai labai baisi liga. Visuopirmiausiai priguli pasirupinti apie išvalymą mėšlinės, o paskui padarykite levatyvą*) iš klijų su sėmenų sikių viralu. Paršus nuo kiaulės atskirkite, kad jiniai karštligėje nesuėstų jų, tačiau tankiai prileiskite, kad gerai išžystų tešmenį.

Labai silpnai kiaulei gerai yra įpilti ędesin alaš su imberu ir muškatinio pipiro, arba stikliuką degtinės.

8. *Karbunkulas (arba mėlynasis spuodas)*. Kiaulę reikia laikyti šiltoje vietoje ir lieti ją šaltu vandeniu. Jeigu jau krutinę paraudus ir papilvė mėlyne — tai tokia umai pastips; kailio tokiai kiaulei nelupkiti, nes lengvai galima tą ligą užsikrėsti ir šuokštu nevalgykite mėšos kiaulių, puolusių karbunkulu, nes užvalgę neužilgo pamatysite ant savo kuno juodą spuogą ir tuomet smertį turite po akių. Puolusią kiauulę atsargiai išvilkite iš tvarto, nedesilytėdami jos nuogomis rankomis ir, išvežę ant rogučių, nuo šaliai daikte gilai į žemę užkaskite; puolena reikia užpilti negesintomis kalkėmis, o paskui storai užrausti žemėmis. Užkasti priguli tokiam daikte, kur nevaikščioja joki gyvuoliai, nes ir jie greit gali tą ligą užsikrėsti.

9. *Dieglys* paprastai paeina nuo persiėdimo ir nuo blogo pašaro arba nuo persalimo šlapioje kutėje.

Duokite kiaulei po pusę šaukšto ricinos kas valandą, pilvą trinkite sausa flanele arba minkštu vilnoniu skuduriu suvilgę kampu su šamaisini su terpentinu. Jeigu kiauulė nuo šitų vaistų da nesitaiso, tai duokite dėl viduriavimo.

10. *Mėšlungis arba pastyrimas*. Šita liga tai labai mari. Geriausiai yra nuleisti kraują, padaryti levatyvą nuo virto tabako, visą kuną sutaskyti kamparo spiritumu, o nugarkaulį išilgai trinkite ędančiais vaistais arba įkaitinta iki raudonumo geleže. Teip-pat duokite vaistus dėl viduriavimo arba vėmimo.

*) Kaip padaryt levatyvą, aprašyta prie galo. Rd.

11. *Šlubavymas arba kanopaičių ligą*. Kad apsisaugoti šitos bjaurios, užsikrečiamos ligos — tai priguli šiteip elgtis:

1. pirktas kiauulės dvi arba tris sąvaites laikykite skyrium nuo savo kiaulių.

2. Kožną kanopaičių ligą gydykit kuo tobuliausiai.

3. Apsisaugokite, kad neparsigabentumėte ligą nuo kaimynų.

4. Sergančias kiauules atskirkite.

Gydymas. 1) Guolis kutėje turi būti sausas, apie kiauulines išgrįsta akmenimis arba išpilta smiltimis, o mėslą barstykite durpe arba moliu. Ligtas kanopaites apipjaustykite iki gyvuonio ir tuojaus ištepkite tepalu iš mėlynojo akmenėlio ir briedžio rago aliejum.

2. Išpjaustinėtas kanopaites tepkite kliurke (Kali chloricum), išleista vandenyje.

3. Kutę kasdien valykite ir laistykite karboline rukščia, imant jos 1/2 svaro ant vidro vandens.

4. Nuvalytas ir išpjaustytas kanopaites barstykite milteliais liepinų anglių primaišius *jo-doformos* arba *naftalinos*.

Šitos ligos dėlei Prusiai uždarė rubežių ir paliovė pirkę mus kiauules. Užtatai priguli visiems rupintis, kad šita liga nesiplatintų mus krašte.

Kaip tik kiauulės ima sirgti, tai kuogreičiausiai gydykite ir saugokite nuo jų sveikasias; teip-pat nevežkite tokių kiaulių ant prekymečio ir t. t.

12. *Blogas ęravymas* (malimas) paeina nuo persiėdimo. Žindukams paršams duokite po šaukštą ricinos. Senesniems duokite vaistus dėl vėmimo.

Vieton pašaro reikia duoti po truputį rugusio pieno

13. *Prietvarius*. Nuleiskite kraują, galiukus kanopaičių nupjaustinėkite iki kraujų. Viduriams praliuosuoti duokite šaltosios druskos su rugusiu pienu, teip-pat padarykite levatyvą; kuną trinkite šepečiu, uždengkite dekiais arba įkaskite į arklių arba avių mėslą, palikus tiktai galvą lauke.

14. *Rauplės*. Kiaulių rauplėmis gali užsikrėsti ir žmonės. Šita liga serga dažniausiai paršai ir nuo jų užsikrečia kitos kiauulės. Sergant rauplėmis, kutė turi būti labai švari, sausas guolis grynas iroras; reikia šerti maistingu pašaru ir duoti gert šviežių vandenį su rugščia.

Rugšlus pienas, salietra ir kitoki vaistai, ką gesina karštį tai labiausiai reikalingi.

Teip-pat duokite vaistus praliuosuoti viduriams, kad neužkietėtų.

15. *Išėjimas mėšlinės ir gimtinės*. Išėjusią mėšlinę arba gimtinę nuoplaukite vasarodrungniu vandeniu, išdžiiovinkite, ištepkite šilta alyva ir palengvėle pirštais įlandinkite prigiu-

linčion vieton. Užstatykite vasarinę levatyvą, gimtinę iščirkškite. Pašarą duokite lengvai sumalamą. Jeigu kiaulė riebi, tai geriau ją paskersti ant mėsos, nes išgydyti retai tenusiseka.

16. *Nusinuodijimas*. Duokite vaistus dėl vėmimo.

Snukio ligos. Reikia šerti minkštu pašaru, geriausiai rugusiu pienu sumiežiniais miltais, girdyti pieno išrugomis, vandeniu nuo kvietinių sėlenų arba išleidus jame duonos raugų.

17. *Niežai arba susna*. Šita liga dažniausiai serga paršai, kad neturi sauso švaraus guolio.

Sergančias kiaules laikykite skyrium, kad sveikųjų neužkrėstų. Guolis turi būti sausas, švarus; maudyti reikia muiluotam vandenyje arba lengvam šarme. Po maudymui, apdžiuvus, reikia tepti kerosinu (nafta, gazu) su sėminų aliejum, karbolium, kliorkvandeniu, gyvuolio aliejum, medžio uksusu. Ant rytojaus, po ištepimui, priguli kiaulę išmaudyti muiluotam vandenyje, o po trijų dienų vėl tepti minėtais vaistais. Užtenka iki trijų kartų išmaudyti ir ištepti kiaulę, kad išgydyti nuo susnos arba niežų; begydant reikia kiaulę maitinti labai geru pašaru.

18. *Kirmėlės viduriuose*. Kirmėlės išvysime laukan, jeigu be paliovos duosime kiaulei į vidurius visokius vaistus, nuodyjančius jas, kaip antai: suodžių iš škamino, deginto kaulo miltelių, česnako, lisninko, terpentino, naftos t. y. kerosino arba gazo. Šių vaistų reikia duoti tris kartus per dieną iki dviejų dienų, o trečią dieną duodasi vaistai praliuosuoti viduriams; negyvos kirmėlės išeis laukan drauge su mėšlu. Tokias kiaules reikia šerti maistingu pašaru.

19. *Opos ir žaisdai*. Opos arba žaisdai reikia užlaikyti labai švariai; opą barstykite milteliais liepinių anglių, pridendant jodoformos arba naftalinos. Vasarą priguli apsaugoti kad neprikirmytų, jeigu per greit išstėsime apie opą briedžio rago aliejum.

20. *Serių purimas*. Pakolaik da šita liga nėra išikerėjus, tai galima mėginti gydyti; pasiklausiau jau ir mėsa tokios kiaules yra pavojinga žmogui. Sergančią kiaulę laikykite sausai ant gyno oro; šerkite geru, stiprinančiu pašaru. Įėdesį reikia maišyti rugusio pieno, nedenkusių vaisių, rugščių kopustų ir kriėnų du kartu ant dienos; įberkite ėdesin miltelių aržuolo žievės, metėlių, kadagio uogų ir aluno.

Karštosiose dienose dažniai reikia kiaulė maudyti.

21. *Užsidegimą* reikia malšinti tokiais vaistais ką duodasi dėl viduriavymo, teip-pat leidimo kraujo, visokių atšaldančių pašarų, kaip antai: Žalių pašarų, brokais, morkomis, rugšiais kopustais; reikia duoti gert rugštaus pieno,

vandenio su duonos raugais, rugščią druską ir siero rugščią.

Jeigu turėtų uždegimą smegenų tai reikia aštriai trinti sprandus; teip-pat gerai yra dėti ledas arba pavilgyti skuduriai šaltam vandenyje ant galvos. Teip-gi priguli uždaboti, kad serganti kiaulė turėtų liuosus vidurius ir mėšlas nesukeptų viduriuose. Šitame dalyke levatyva yra labai naudinga.

22. *Užsilaikymas vietos po turėjimui*. Į gimtinę reikia čirkšti klejuotas drungnas virales, pridendant keletą lašų karbolinės rugšties. Priaugusią vietą reikia pirštu atsargiai atliuosuoti, o gimtinės dalis užčirkšti drungnu vandeniu.

23. *Vaistai viduriavymui*. Geriausias vaistas paršams, kad viduriuotų, tai ricina, — duodasi po pusę šaukšto arba po visą kas valandą su šiltu vandeniu, arba su šiltu pienu. Senesniems gerai yra duoti šaltosios druskos su rugusiu pieňų kas pusę valandos po vieną arba du šaukštus ant syk.

24. *Vaistai vėmimui*. 1. Baltų čemeryčių 10 gramų su pienu arba su vandeniu.

2. Ipekakuano 20 gramų su rugstumi pienu duoti gert. 3) Emetiko su vandeniu duoti po vieną gramą kas ketvirtis valandos iki pradės vemti.

Pasarga. Tiktai keletas paminėtų ligų galima gydyti naminiais vaistais ir pačiam duodasi pažinti liga; vienok neužmirškite, kad prie svarbesnių ligų geriausiai yra parsikviesdinti tam tikras gyvuolių daktaras t. y. veterinorius. Vaistai-gi užvisgeriausiai pirkti aptiekose, nes perkant krautuvėse, žydai bruka žmonėms per vaistus visokius niekus, kuriais dažniai gyvuoli nuodiname ir padidiname ligą. *Jonų Juozas*.

Klizma arba levatyva padaryt tai ženklina įleisti gyvuoliui per užpakalinius vartus (į mėšlinę) skystimo, tankiausiai vandens. Yra tam tikros prietaisos su guminėmis žarnos; jos galima gauti pirtkt aptekose ir aptekinių dalykų krautovėse. Neturint tokios įtaisos iš bėdos galite apsieit su paprastu čirkšliu, nuplonyję jo galą, idant galima buk įkisti per užpakalinius vartus į mėšlinę žarną. Skystimo reikia leisti daug-kokius kelis stiklus, geriausiai drungno. *Rd.*

Apie pienininkystę.

Laikraštyje „Ukininkas“ atradau keletą sykių kalbėta apie pienininkystę. Vienas lietuvis dar-gi parašė ir išleido kaipo priedą prie „Ukininko“ knygutę, kurioje trumpai padarė žinias apie naujus įrankius pieniškiems išdirbinėjams, apie vertumą sviesto, padarytą su pagalba tų įrankių, apie pieno kokybę ir tt. Neatmenu ar toje knygutėje, ar kur kitur, rašytojas gailestauja, kad Lietuvoje lygšiol nėra pažįstančių naują

budą pieninio išdirbimo. Laikau per reikalingą pranešti rašytojui ir kitiems nežinantiems, kad tiksliai Kauno gubernijoje aš žinau 25 sviesto mušyklas, kurių sviestas savokokybe gali lygintės su užrubiežiniu. Iš išsiųstų 1895 metuosė per Liepoją:

I Angliją sviesto	2315	puodų,	surių	468	puodų
„ Daniją „	3081	„	„	48	„
„ Belgiją „	1424	„	„	—	„
„ Vokietiją „	2852	„	„	18	„

Išvisų sviesto 9272 puodų, surių 534 puodų ketvirta dalis, galima sakyti, priguli Lietuvai.

Pereituose t. y. 1896 metuose viena kontora Liepojuje išsiuntė į Daniją lietuviško eksportiško, arba, kaip žmonės sako, mašinavo sviesto 2200 puodų ir išmokejo išdirbėjams 28092 rublių ir 41 kap. t yra vidutiniai skaitant po 31 $\frac{1}{2}$ kap. už svarą. Kiek Lietuva išviso padaro kasmet naujaisiais įrankiais sviesto, negaliu tikrai pasakyti, vienok drąsiai galima spėti, kad jo skaitlius yra tris sykius didesnis už 2200 puodų.

Turiu dar priminti, kad šiandien šėnecios Lietuvoje mušyklos sviesto priguli vien tik dvarponiams, snekantiems lenkiškai, kurie reikalauja nuo pastojančių mokintis pienininkystės, kad mokėtų lenkiškai. — *Sauja.*

Nauda iš auginimo naminių paukščių.

(Tęsimas.)

Kuom priverčia vištas perėti ir kokių būdu atpratyti jas nuo perėjimo? Ukėje tankiai atsitinka, kad reikalinga yra pereklė višta, o tuom tarpu vištos nė viena nenori perėti ir netupi ant kiaušinių; tokiam atsitikime, idant įukvatyti vištą perėti, elgiasi sekančių būdų: i lizdą dėl perėjimo, pastatę šiltoje vietoje, deda keletą kiaušinių padirbtų iš kreidos, gipso arba marmulo, ir i tokį lizdą tupdo senę vištą, kuri jau vadžioje vištyčius; dusyk arba trissyk per dieną reikia paleisti lesti, priegtam maistą reikia duoti juo geriausią ir daug; po 3—4 dienų višta pradeda kvaksėti ir apsiperina; tąsyk vieton padirbtų kiaušinių duodasi tikri.

Jeigu-gi višta nelaike ima perėti, kaip tai pabaigoje vasaros! kada jau nenori turėti daugias viščių, tai tokias vištas uždaro be maisto ant poros parų i tamsų rusį, kur nėra atsakančiai minkštos vietos perėjimui. Panašiam atsitikime tankiai naudinga yra maudyti paukštį vandenyje, o teip-pat gerai yra uždaryti vištą šviesiam tvarte draugia su geru gaidžiu, kuris umai pradeda mindžioti vištą ir teip pereina jos noras perėti.

Lizdai dėl perėjimo ir kaip reikia prižiūrėti vištas laike perėjimo? Lizdai turi būti ne-

atbutinai smagus, kitaip vištos dės kiaušinius kur papuole: daržinėsi ant šieno, po klečia, rindose ir kituose neatsakančiose vietose; tokiu būdu daug kiaušinių gal išsimetyti, suėsti žiurkės, kiaušės, šunis ir tt.

Da-gi reikalinga atminti, kad višta gana gerai atmena tą vietą, kur ji padėjo pirmą kiaušinį ten dės ji ir kitus, dėlto ir lizdus reikia taisyti pirm negu vištos pradeda dėti; — pradžioje pavasario.

Kiek viena nedidelė dėžutė gal buti geras lizdas dėl perėjimo; ant jos dugno per porą krumplių pripila eilę smilties, ant viršaus kloja šieną arba gerai sumankytus vasarojinius šiaudus. Tokį lizdą reikia padėti arba ant grindų, ant žemės, arba prikalti prie sienos vištynyčioje, tokiu būdu negalės prieiti prie pakabinto lizdo. žiurkės ir kiti iškadariai.

Ragažės ir lizdai nupinti iš šiaudų nėra atsakanti, nes juose tankiai atsiranda visoki vabaleliai.

Lizda nereikia amžinai prikalti prie grindų arba sienos dėlto, kad jį laiks nuo laiko reikia nuimti ir išnešus laukan išvalyti.

Laike perėjimo atydzei reikia tēmyti ant pereklės, vienok bereikalo nejudinti ją nuo lizdo. Lizdus dėl perėjimo geriausiai statyti atkampei, vesioje tamsoje vietoje. Jeigu tarp pereklių atsitinka nepakajingos, kurios lenda i lizdus kitų, tai tokias perekles geriaus tupdyti dėžėse su dangčiu; dusyk i parą reikia atidengti, idant galėtų nueiti nuo lizdo gerti, lesti ir tt.

Teip-pat atsitinka, kad pereklė labai tankiai lekia nuo lizdo; priežastis to gal buti atsiradimas pas pereklę vabalelių (utelių). Tokią pereklę reikia gerai apžiūrėti, ir jeigu tikrai užpuola utėlės arba kitoki vabalai, tai reikia išimti iš lizdo senus šiaudus ir įdėti naujus, o pereklei po sparnais gerai persiškais proškais išbarstyti, arba neturint persiškų, — proškais iš sausų metelių lapų.

Idant utėlės nesiplatytų pas perekles ar šep vištas, tvartuose neatbutinai reikia laikyti kruvą sausų smilčių, sumaišytų su pelenais, smiltise vištos norei kučiasi ir tokiu būdu nusitrina nuo savęs vabaliukus.

Tankiai atsitinka neišpasakytai gašlios pereklės, kurios po keletą dienų neina nuo lizdo; tokias perekles reikia nuimti nuo lizdo ir nešti prie maisto, kitaip pereklė gali išgaišti badu. Abelnai laike perėjimo reikia atydzei prižiūrėti, idant nickados nestokuotų maisto ir vandens dėl pereklių.

Daugelis užsimančių auginimu vištų, 6—7 dienoje peržiuri kiaušinius po perekle, aukščiau aprašytu būdu. Visus neužperėtus kiaušinius iš po vištos atima.

Peržiūrėti kiaušinius geriaus arba tuom laik, kada pereklė nuėkė nuo lizdo lesti, — arba vėlai vakare, nes vištos pritemus vakare neteip labai bijosi.

V.

Apie priežiūrą, auginimą ir maistą viščiukų.

Pagelba viščiukui sunkiame rietėjime ir prižiūrėjimas ką tik išrietiėjusių viščiukų. Vištyčiai išsirita patys be pašalinės pagalbos; vienok kaip kada atsitinka, kad viščiukas nors ir prasikala, bet negali suvisai išeiti iš lukšto jo pukialiai pridžiusta prie lukšto, tasyk be pagalbos viščiukas nudvesta. Jeigu atsitinka, kad panašus padėjimas vištyčio tęsesi visą parą, tad reikia atsargei adata arba mažyčiu peiluku padidinti skilę, pramušant lukštą aplink skylutę po lukštų plevė reikia truputi perkirpti žirkliatėmis, priegtam tēmyti, ar nepasirodys kraujas; jeigu pasirodytų kraujas, tad kiaušini su vištyčiu reikia padėti atgal po vištą, nes kraujas, yra tai ženklas, kad viščiukas da nesubrendęs.

Išrietiėje viščiukai turi gerai apdžiuti po pereklę; potam reikia atsargei viščiukus išimti iš po pereklės ir sudėti į dėžutę arba ragažę, pilną pukų, pridengtą skudureliu idant pukai nepriliptu prie viščiuku. Ragažę su viščiukais statosi nuošalei į šiltą vietą — ant šalipečiaus arba kur kitur.

Jeigu išrietiėjusius viščiukus neatimti nuo pereklės, tai ji lengvai gali užspausti viščiukus tarp likusių kiaušinių, arba patys viščiukai gal išlisti iš po vištos ir išpulti iš lizdo, tasyk višta bereikalingai eis nuo lizdo ir gali tokiu būdu užšaldyti da neišrietiėjusius.

Po išrietiėjimui visų viščiukų pirmiausiai reikia išvalyti lizdą, permaintyti šiaudus ir, patupdžius vėl pereklę, leisti viščiukus susitupėti.

Tolimesnė priežiūra augančių viščiukų. Jeigu vienu laiku išperi dvi vištos ne padaug viščiukų, tad visus viščiukus galima priduoti vienai vištai; kitą-gi pereklę reikia prašalinti idant nelystų prie viščiukų ir tuom neužkenktų jiems.

Jeigu viščiukus perėjo kurkė, tai jai galima priduoti iki 35 viščiukų. Priduoti viščiukus galima tik per dvi dienas po išrietiėjimui; suaugusių jau negalima, nes didesnius višta pažins ir pažinus muš juos. Geriausiai priduoti viščiukus vėlai vakare, kada paukštis tylei tupi ant lizdo.

Da jauni ir ką tik išrietiėje viščiukai reikalauja labai geros priežiūros; ypačiai reikia saugoti juos nuo šalčio ir dregno oro. Pirmą

sąvaite nereikia leisti net laukan; jeigu-gi lauke labai gražus, šiltas ir sausas oras, galima išleisti, bet ne ant ilgo ir ne anksti. Antroje ir trečioje sąvaiteje viščiukus leidžia į lauką, ne labai sauletose dienos, ir neaukščiau kaip 8—9 valandą iš ryto, kada jau rasa esti nukritus. Šaltose ir lytingose dienos viščiukų nereikia suvisai leisti į lauką; lyginai ir prieš lytų gerai suvartyti juos po stogų. Po šešių sąvaičių jau užauga pusetinos plunksnos ir tada jau neteip bijosi jie dregno ir šalto oro ir pradeda jau atprasti nuo vištos; iš pradžių tik naktį tupia vieni sau ant laktų, o toliaus ir diena pradeda vieni vaikščioti sau. Šitame laike gerai reikia juos saugoti nuo žiurkių, kačių, vanagų, kurie tame laike, kada višta paliauja vadžiojus, ypačiai drąsiai ima vištukus. Vanagai ir varnos bijosi kurkių, ir ten, kur viščiukus vadžioja kurkė, šitie kraugeriai labai retai pasirodo. Dėl apsiginimo nuo kačių labai gerai laikyti ant paukščių kiemo nedidelį šunį, o nuo žiurkių taisyti (slastas) spąstus.

Višta vadžioja viščiukus vidutinei du mėnesu, o kurkė — tris mėnesius.

Jeigu vištyčiai — veisliniai ir brangios luostos, tai neblogai dėl jų padaryti gyvenimą atskyrium — nedidelę dėžutę ilgio 2½ masto ir pločio 1 masta; prysakinė siena — aukščio ½, užpakalinė 1¼ masto. Viduryje dėžutės — du skyriai: pirmas ¾ masto, o antras ½ masto; skyriai perskirti išimamomis durelėmis, sukalto nuo iš siaurų lentučių, atstumo viena nuo kitos 1½ krumplio, taip kad viščiukai lengvai galėtų per jas išlysti. Abiejose šoninėse sienose dėžutės turi būti durelės. Išviršaus dėžutė pridengta atskyrium dvejomis durelėmis, iš kurių vienos ką ant mažesnio skyriaus — iš lentos, o ant didesnio — su stiklais.

Ant dėžutės grindų reikia pabarstyti eilutę smilties, o mažesniame skyriuje paklosi šieno arba šiaudų. Višta reikia leisti į mažesnį skyrių, didesniame-gi duoda maistą ir vandenį viščiukams. Giedrioje dienos vištą su viščiukais išleidžia į lauką, o blogame ore uždaro dėžutę.

Jeigu viščiukus vadžioja kurkė, tad dėžutę, paprastai darosi didesnė.

Jeigu-gi vaikveda labai eikli, viščiukus veda toli nuo namų, tai geriausiai uždaryti vištą į kletką, sukalta iš siaurų lentučių, atstumo per 1½ krumplio viena nuo kitos, idant viščiukai galėtų lengvai išeiti iš kletkos ir vėl atgal sugryžti.

Kuom ir kaip maityti viščiukus? Pirmą parą po išrietiėjimui vištuką nieku nereikia lesinti; girdyti tik į trečią parą. Lesinimas ir girdimas tuojau po išrietiėjimui greitai gali užkenkti viščiukui, nes lengvai galima sugadyti viščiukų vidurius.

Nuo trijų iki penkių dienų išrietėjusius viščiukus maitina tik tai vienu kietai suvirintu ir smulkei kapotu kiaušiniu, duodant ji po truputį kas antrą valandą, tai yra aštuonissyk per parą. Toliaus kiaušinių galima maišyti su tiršta koše, išvirtų iš sorų, ir duoti kas trečią valandą, tai yra šešissyk per parą; i 10 dieną kiaušinių galima suvisai neduoti ir iki galui mėnesio maityti tik koše iš sorų, miežių arba grikių kruopomis ir trupeniais duonos; toliaus vienais sorais, miežinėmis arba grikinėmis kruopomis ir ant galo po mėnesiui laiko galima duoti mirkytas avižas, miežius, kviečius ir tt. Grūdus ir kruopas geriausia duoti vakare ir naktį, o iš ryto koše, nes košė daug lengvesnis maistas ir skilvys greičiau sumala; pertai duodant košę naktį, viščiukams atseitų ilgai alksti.

Po trijų mėnesių maistas viščiukų nieku būveik nesiskiria nuo maisto užaugusių vištų. Gėrimas-gi jų per visą augimą vanduo, kurį reikia mainyti dusyk per dieną. Žolę galima duoti viščiukams tik tada, jeigu jie išperėti ne per anksti pavasaryje, nes jauna pavasario žolė gali kenkti; duodasi viščiukams lapai: salotų, jaunų kopustų, morkų, ropių. Labai naudinga viščiukus lesinti skruzdžių kiaušiniiais, mėsa smulkei sukapota, varške ir visokiomis kirmelėmis, nuo tokio maisto viščiukai smarkiau auga ir greičiau plunksnas igauna.

Kiek maisto reikia viščiukui ir kame geriausia jį duoti? Juo geriausia maitinti jaunas viščiukas, juo greičiau jie auga, pertai reikia juos kaip galint tankiaus lesinti, idant jie visada būtų ikvlei prileję. Viščiukai vieno augimo buvo nevienokio didumo, tai prieguli nuo veislės, dėlto ir maisto reikalauja nelygiai. Patirta, kad vidutinei per tris mėnesius 10 viščiukų gerai maitinant su lesa: 4 kiaušinius, mėsos ir varškes po 5 svarus, sorų, grikių ir miežių kruopų po 10 svarų, avižų ir miežių po 15 svarų. Žinoma jeigu viščiukai per dienas vaikščioja po lauką ir randa žolėse daug vabalėlių ir kirmėlačių, tai ir minėto maisto mažiau reikės; nes mėsos ir varškes jiems tąsyk suvisai nereikia.

Kadangi viščiukams duodasi gana brangus maistas, ypačiai per pirmą savaitę, pertai maistas neitų per niek arba dideli paukščiai nesulestų, geriausia įtaisyti tam tikrus indelius, kurių viršų užtaiso dratais, atstumo per krumpį viens nuo kito; viščiukai lengvai įkiša galvas pro tą dratinį sietuką ir gali lesti, o seniai paukščiai negali.

Viščiukus galima ir penėti, bet tik paugusius; idant nupenėti reikia nors mėnesį gerai maitinti. Nupepėjimui viščiukams duoda: kukuruzų (turkiškų kviečių), grikių košės, kapotų petruškų ir sutintų bulvių kukulių sumaišius su miltais

arba sėlenomis. Penėti viščiukus tokiu būdu kaip senes negalima.

VI.

Apie maistą užaugusių vištų.

Kuom ir kaip maitinti užaugusę vištas ir kiek reikalinga maisto del užaugusių vištų? Vištos užaugusios ner' lepios ant maisto; nes minta visukuom: lesa kirmėles, visokius vabalėlius, grūdus visų javų, sėlenas, pelus, bulves, burokus ir t. t.; teip kad kiekvienoje ukėje gal rasti šis bei tas nelabai brangaus dėl sulesimo vištoms. Grūdai duodasi paprastai, kaip sausas maistas, o sėlenos, pelai, bulves ir kiti geriausia duoti užšutintus vandeniu arba išvirtas.

Laikant vištas, labai gerai atminti šie keli perspėjimai: 1) maistas visada turi būti nepasėjęs — nepripelijęs, neperrugęs ir nepripuvęs.

2) Duodant sausą maistą, nereikia maišyti visokius grūdus i kruvą, bet kiekvieną luostą grūdų atskyrium, kitaip vištos išrinkusios skanesnius grūdus, palieka prastesnius. 3) Vasarą, kada vištos per ištisas dienas vaikščioja po lauką, pačios sau randa ikvlei maisto ir dėl to grūdų galima duoti daug mažiau geriausiai naktį. Išskiriant vasarą, reikia lesinti dusyk per dieną iš ryto ir vakarė. 4) Žiemą, kada labai šalta, o teip-pat ir laike metimo plunksnų (šerimosi), reikia duoti maistą kur kas geresni ir daug daugiau. 5) Palei paukštinių neatbutinai reikalinga turėti, nors nedaugelį kalkių, gerai lešiuotų ir su smiltimis sumaišytų; vištos norei lesa tokias kalkes, galėdamos palesti kalkių, višta niekada neles savo kiaušinių kas neretai atsitinka terp vištų, jeigu negauna kalkių lesti.

Daugumas maisto dėl užaugusių vištų priguli, nuo vertės maisto, nuo didumo vištų ir nuo laiko.

Suprantamas dalykas, kad mažesnė višta, mažiau sulesia, lygenai geresnio ir sotesnio maisto reikia mažiau negu prasto ir nemaistingo ir, ant galo, silumoje reikia duoti mažiau maisto, negu šaltyje.

Pas nekuriuos ukininkus yra aprokuota, kad 5—6 užaugusioms prastoms vištoms vidutinei išeina kasdien 1 svaras miežių, avižų arba grikių. Žiemą-gi atseina duoti mažiau, nes iš ryto duodas šutintos bulvės su pelais, arba sėlenomis o grūdai tik tai nakti. Vanduo paukštinių turi būti visada, dėl to, kad vištos, ant syk neatsigeria, bet geria kelissyk per dieną. Vandenį reikia mainyti, nors kartą per dieną, bet niekados nedapildyti prie likusio, o likusį išlieti ir, išplovus indelį, pripildyti šviežiu vandeniu. Prastos veisles vištų žiemą papranta sniegą lesti: bet jeigu vištinių šilta, tai geriausia

duoti vandenį, nors tikrai iš ryto ant vienos arba dviejų valandų.

Penėjimas vištų yra dviejopas: prastas — ir greitas — Prancuziškas.

Vištos paskirtos ant pardavimo geriausiai parduoti nupenėtas. Norint nupenėti vištą prastu būdu reikia tai uždaryti ankštoje vietoje, o lesti ir gerti duoti, kiek tik ji galės ir norės.

Penėti greitai būdu geriausiai yra taip kaip tai daro Prancuzijoje, tai atsieina gana pigiai. Greičiausiai ir pigiausiai nupeni vištas valakiškais riešutais, duodant per dieną tris sykius; pirmą dieną po vieną riešutį; antra po — 2 riešučius išryto, 5 ant pietų, o vakare 6, kas syki toliau padauginant dviems riešutais, iki 24 riešučiu ant sykio; paskui reikia mažinti, tokiu pat būdu, kaip ir dauginti, iki nesusimažys iki dviejų. Per tą laiką vištą nutunka ikvalei. Apart to reikia duoti kasdien po truputį grūdų ir šalto vandens.

VII.

Apie kiaušinius

Kaip užlaikyti kiaušinius ant tolimesnio laiko ir kaip juos sudėti, siunčiant į tolimą kelią? Pavasarįje ir vasarą kiaušiniai labai pigūs, nes vištos tam laike daug kiaušinių sudeda; žiemą-gi vištos deda labai mažai, dėlto gerų ir šviežių kiaušių sunku yra gauti, dėlto jie ir brangūs. Kaip užlaikyti kiaušinius ant brangaus laiko, cion aš nurodysiu:

1.) Reikia išvirinti vandenį, paskui įpilti šviežei degtų kalkių ir gerai išmaišyti: atšaldžius, supilti tą vandenį ant kiaušinių, sudėtų į molinius palivotus puodukus; vanduo turi būti viršum kiaušinių ant krumplio, į puodukus dėl tolimesnio užlaikymo dedasi kiaušiniai tik švarus ir nenuseke.

2) Kiaušinius užlaiko, gerai persijotuose mediniuose pelenuose; į pelenus reikia sudėti taip idant viens kito nesiektų.

3) Kiaušinus, idant nepagestų, ištepa sėmeninių ir aguoninių aliejum arba geltona vazalina.

Siandien yra daug pirklių paukščių ir kiaušinių. Paprastai pirkliai superka kiaušinius už mažus pinigus, o paskui už trigubus — parduoda — į kontorą, kurios yra įtaisytos prie daugelio stacijų geležkelio ir daugelyje didesnių miestų; iš tokių kontorų siunčia kiaušinius toliaus: į Maskvą, Petropilį Varšavą, Rygą, Odėsą ir į užrubežį. Ukininkai užsiimdami auginimu paukščių ir pats galėtų siųsti kiaušinius į didesnius punktus pirklystės. O dėlto aš čion ir kalbėsiu apie tai, kaip reikia sudėti kiaušinius, siunčiant toliaus. Ypatingo sudėjimo reikalauja kiaušiniai, siunčiami į užrubežį. Dėlto reikia ilgos dėžės, nesądarei sukaltos išplonų lentucių, perdalytų į du skirius: lentutės turi būti gana sausos.

Į apačią padirbtų dėžių klojasi ploną eilutę sausų, švorių nesumankytų šiaudų kulio; paskui ant šiaudų dedasi eilė kiaušinių arti viens kito: ant kiaušinių vėl plona eilutė šiaudų ir vėl kiaušiniai ir tt.: ant paskutinės eilės kiaušinių tiesesi minkšti šiaudai, o paskui užsikala nesądarii dugnu,

Kiekvienas skyrius dėžės turi po keturias eiles kiaušinių, kiekviena eilė po 10 eilučių ir kiekviena eilutė po 18 kiaušinių. Tokiu būdu vienoje dalyje dėžės telpa 720 kiaušinių; o visoje dėžėje 1440, tai yra 24 kapos kiaušinių. Į vagoną talpina nuo 100 iki 108 dėžių.

Apart to viso, neatbutinai reikalinga atminti, kad siunčiami kiaušiniai turi būti nepasenę ir vienoki pagal didumą. Jeigu siųsti kiaušinius visokio didumo kruvoje, neišskirus, tai pirkliai mokės už visą tavorą mažiau, taip kaip tikrai už vienus mažus kiaušinius.

VIII.

Apie ligas ir mešla vištų.

Kokiomis ligomis vištos suserga ir kaip gydyti? Kaip pas kiekvieną gyvulį, taip ir pas vištas yra ligos. Vištos serga uždegimu plaučių, vidurių, tynimu galvos, pipėiku tynimu koju.

Tankiausia vištos suserga tynimu galvos; vištos susirgusios vaikštnėja nuliudusios arba gunkso kur po stogu susitraukusios; susirgusios galvos tynimu labai greitai kusta. Vištų galvos tįsta nuo vabaliukų (utelių), kurie ilinde po skura, graužia viršugalvį. Nuo vabaliukų geriausias vaistas yra švarus, žuvinei taukai; jais reikia tepti galvas vištų. Jeigu vabaliukai labai išsiplatina po vištynę, tai neatbutinai reikia vištas perkelti į kitą vietą, ir sądarei uždarius vištynę, uždegus šmotelį sierkos gerai pri-rukyti. Nuo tokių dumų vabaliukai umai visi išdvs. Potam vištynę gerai išvarinus ir kalkėmis sienas išbaltinus, galima vėl atgal vištas varyti.

Pipėikas tai liga liežuvių ir gerklės; gydyti reikia, duodant penkta dali pigulkos spongi ir trono po šaukštuka ant sykio, dusyk per dieną iš ryto ir vakare.

Uždegimas plaučių ir viduriavimas, nors retai atsitinka, bet nuo peršalimo kaip kada suseraga.

Tynimas koju atsitinka tankiau. Nuo tynimo koju ir geriausiai tepti alyvą su spirutu.

Ar sugadus mėšlas naminių paukščių? Mėšlas naminių paukščių yra labai sugadus dėl užtrešimo daržų, vininių, linų, tabako, vaisinių medžių (obelių, grūšių) ir daugelio kitų augalų. Kitose viešpatystėse paukščių mėšlas yra labai branginamas, yra ir tokios šalys, kur vien tik paukščių mėšlas ant dirvų tinka.

Paukščių mėšlu triaše dvejopu būdu: pirmas — mėšlą gerai išdžiovinę, sutrina smulkei ir primašę žemės arba vienu — barsto ant lauko; antras būdas — į vieną dalį mėšlo dapilti 10 dalių vandens, potam gerai išmaižyti ir laistyti augalus. Jeigu paukštinių yra barstoma medžio družlėmis, arba durpų, trupiniais tai mėšlas esti jau gerai išmaišytas per vištas ir tiesiog galima jau tokią mėšlą vesti ant lauko.

Jau senai žinoma, kad mėšlas paukščių turi labai daug naudingų ir reikalingų dalių dėl augalų ir rokuojasi per didžiausią ir naudingiausią trąšą dėl lauko; dėl to triašent paukščių mėšlu, kur kas mažiau reikia, negu šių gyvulių. Aprokuota yra, kad paukščių mėšlo ant 1½ margo reikia tikrai 100 pudų, o jeigu pareina truputį daugiau ant 1½ margo negu 100 pudų, tai triaša ne ant syk visų mėšlų, bet į du kartu: ant pudimo didesnę dalį prieš sėja ir aparia ir likusi — po sėjei ant viršaus žemės išbarstyti.

„Kas reikalinga sveikatai?“

Berlyne yra mokintojų draugystė, kuri tarp kitko rupinasi praplatinti tarpe žmonių mokslą apie sveikatą, išleisdama tam tikras knygas ir garsindama savo mokslą rankvedžioose ir dagi sąsiuvoose. Prie susistatymo pamokslų apie sveikatą prigulėjo taipgi daug mokintų ir profesorių universitetų (prof. Cohn iš Breslau, prof. Tobold iš Berlyno, direktorius Scholces iš Brema ir kiti). Tie pamokinimai ypatingai paskirti yra mokintiniams, bet kitus iš jų naudingų yra ir suaugusiems įsitėmyti. Stai tie pamokinimai.

I. *Prižiūrėjimas kuno.* 1. Šviežius oras ir užtėntinai šviesos yra būtina reikalinga sveikatai, dėlto reikia kad grincios butų augštos ir ruimingos ir kad grincioje oras butų šviežias, be kvapo.

2. Norint odą sustiprinti ir užsikietinti (užsiartavoti) prieš atmainas oro reikia tankiai vilgyti kuną su šaltu vandeniu ir trytis su šlapiu abrusu. Bent kartą ant mėnesio reikia nusimazgot kuną su muiluotu šiltu vandeniu.

3. Vasarą reikia maudytis gana tankiai, bet taip kad vandenįj neperšalti. Išlipus gerai apsityti ir, jeigu šalta, greitai vaikščioti. 4. Rytmetįj atsikėlus reikia išsiplauti burną su šaltu vandeniu; taip reikia daryti, jei galima, taipgi pavalgius. 5.) Nesiredyt per šiltai. Galva tur but lengvai pridengta, kaklas-nuogas. Nesivaržyt kuno su garsietais arba diržais. 6) Valgyt ir gert reikia tankiau ir su čienia. Valgant ne reikia skubintis ir gerai valgi sukramtyti. Saugotis reikia, stiprių gerymų (stiprios arbatos, kavos, degtinės), nerukyt tabako. Nevalgyt žalios mėsos.

II. *Prižiūrėjimas kvėpavimo įstaisų.* 1. Saugokis dulkių ir atsiduodančio tvankiaus oro. 2. Vasarą reikia atsidarinėti grincios langus. Esant gražiam orui reikia ir žiemą vėdyti grincią atsidarius ant trumpo laiko duris. 3. Saugotis reikia traukio ir nusišaldimo kas gali greit atsitikti su sušilusiu. 4. Dirbant dabotis ne slėgti krutinės ir ne mankyti vidurių.

Sl.

Kaip apsieiti sergant akių ligomis.

Kaip kiekviena kuno dalis, taip ir akys gali susirgti įvairiomis ligomis. Apie nekurias iš tų ligų mes čion trumpai pasikalbėsime; paaiškinsime, nuo ko jos paeina ir kaip elgtis jomis susirgus. Mus kaimo bobos kaip kiekvienoje ligoje, taip ir čion mėgsta rodyti visokius numinius vaistus ir per tokią gydymą nevienas, ir menka akių liga susirgęs ant galo pagalios tampa visišku neregium. Pertai išmintingiausias padarys tie, kurie susirgę akimis, ne jėškos rodų pas tamsias bobas arba šundaktarius, bet šauksis pagalbos gydytojaus.

Tankiausiai atsitinka šios akių ligos:

Uždegimas vokų — yra tai liga vidurinės vokų pusės. Vokai iš vidurio paraudonuoja, nekartą patinsta, iš akių eina traškanos ir puliai su ašaromis; draugia su vokais paraudonuoja ir akies obuolys, akį ima labai sopėti. Liga toji paeina: nuo karščio, dumų, dulkių, giedrios šviesos, o tankiausiai yra tai limpanti liga, kuri pakilus vienoje vietoje išsiplatina po visą apygardę ypač per rankšluosčius. Tai liga nepavojinga, nes pabuvus 6—8 dienas, pati pereina, be jokių vaistų, reikia tik saugotis nuo ugnies, dulkių dumų, o juo labiau nuo visokių boby vaistų. Mus bobos šitoje ligoje paprastai rodyja leisti į akis lašus ištarpintų vandenį vario dumų (zincum sulfuricum) arba melynųjo akmenelio (cuprum sulf.) arba dėti ant akių žmogaus šlapumą. Visi šitie vaistai padaro tai, kad ligą padidina, o šlapumas nekartą taip užkrečia akį, kad ant obuolio pakila vots ir akis visiškai pagenda. Kad sumažinti sopėjimą galima vartoti nekuriuos naminius vaistus. Labai gerai yra dėti ant sopančios akies baltus tyrus skudurėlius pavylygtus į gryną šaltą vandenį ir tankiai anuos mainyti. Kiti vėl deda ant akies šaltą molį, rugusį pieną arba šaltą arbatą. Viskas tas gali buti naudinga, reikia tik, kad visi tie daiktai nebutų suteršti, bet juogryniausi. Apart to gerai yra išmazgoti pulius iš akies kokius du kartus per dieną atvirintu šalta vandeniu. Šiteip elgenties liga, kaip jau buvo sakyta, pereina pati per savę į 6—8 dienas; jeigu-gi labai skauda sopama akį arba liga ilgiaus užsitęsia, tad reikia kreiptis prie gydytojaus. Apart to reikia atminti ir tai,

juog liga ta yra užkrečiama, pertai ligonis turi praustis skyrium ir šluostytis atskyriu rankšluosčiu (abrušu,) nes tokiu būdu negalės kitus savo liga užkrešti.

Dykos mėsos (lotyniškai trachoma) — yra tai liga labai tanki Lietuvoje. Šitoje ligoje ant vidurinės vokų pusės pradeda kilti spuogeliai; juo tolyn juo daugiau su spuogeliu iškyla, ant galo jie susilieja į vieną. Išvertę voką tada galime pamatyti, juog visa vidurinė voko dalis yra apaugusi mėsomis. Iš pradžių ligonis nė nepaiso ant savo ligos; ką čia paisys, jeigu akį beveik neskauda. Teip tęsiasi kartais ir metai, ligonis apsižiuri tik tada, kada akį ima vilkti, arba kada į akį ima plaukai augti arba ant lėlutės kylti spuogai ir akį ima vilkti. Tada jau liga yra visiškai subrendusi; vidurinė vokų pusė beveik visa yra mėsomis apaugusi. Šita liga yra užsikrečiama ir kaip jau sakėme labai išsiplatinusi Lietuvoje. Išsiplatinus ji dėl to, juog mūsų kaimiečiai turi blogą paprotį praustis iš vieno indo ir da dažnai tame pat vandenyje, o teipo-gi šluostytis vienu rankšluosčiu. Vienas sergantis taja liga užkrečia vandenį inde arba rankšluostį, o kiti sveiki, prausdamiesi tame pat vandenyje arba besišluostydami tuompat rankšluosčiu, užkrečia savo akis. Tai-gi jeigu šeimynoje viens turi tą ligą, tad po tulam laikui ją turi jau jei ne visi tai bent didesnė dalis šeimynos.

Liga šita, nors yra išgydoma, bet ligonis niekad negali būti tikras juog liga visiškai perėjo, nes atsitinka tankiai juog išgydyta ji vėl atsinaujina ir gydymas nekartą tęsiasi metų arba ir kelis metus. Gydymas yra tame, juog gydytojas, išvertęs vokus, patepa mėsas tam tikrais vaistais, kurie nuėda tas mėsas. Tepant dabojai, idant vaistai tie neužeitų ant lėlutės ir aną nepagadytų. Tai-gi ligonis turi lankyt gydytoją arba kasdien arba į kelintą dieną, o tai nevisi gali išpildyti; vieni negali apleisti savo darbus, o kiti nesuprasmadi svarbumo ligos nenori gydytis; pertai Lietuvoje galima sutikti daugelį žmonių, kurių akys pagadytos šitos ligos.

Jeigu *įsikrečiame* ką nors į akį ir tas įkritęs daiktas palenda po viršutiniu voku ir ten įstringa, tad akys paraudonuoja eina bėgti ašaros ir turime įieškoti pagalbos, nes pats per savę toks įstrigęs daiktas retai kada išeina. Mūsų kaimiečiai tokiuose atsitikimuose arba leidžia po vokų vežio girną arba duoda išliežti. Pagal jų išmanymą vežio girna išvaro įkritusį daiktą. Tai yra gryna neteisybė. Vežio girna, kaipo daigtas negyvas, negali išvaryti įkritusį daiktą. Pati išpulti ji išpuola, nes yra lygi ir sliidi, negali į voką įstrigti, pertai po tulam laikui iš akies išpuola. Bet leidimas vežio girmos po vokų nėra daiktas blėdingas; pagalbos

nuo to nėra jokios, bet ir bledies tai padaryti negali, nes akį pažeisti negali. Tiesa, retkarčiais su vežio girna gali išsivilkti ir įkritęs daiktas. Visai kita išliežimas. Išliežti iš po voko įstrigusį daiktą jokių būdų negalima, o tuom tarpu daugybė žmonių paskui brangiai užmoka savo nišmanymą. Mat išlieždami paprastai įdreskia liežiuviu lėlutę ir ant jos nuo to pradeda spuogai kilti, kurie nekartą teip pagadina lėlutę, juog taji akia žmogus nieko nemato. Įkritus į akį reikia kreiptis vien tik prie gydytojaus. Ansai, išvertęs voką išims įkritusį daiktą be jokio sopėjimo pirštais arba tam tikromis replutėmis. Kartais įkritęs daiktas teip buna įstrigęs į mėsas, juog su replutėmis vos galima jį ištraukti, ką jau čion tikėtis, kad jį gali išvaryti vežio girmos arba išliežti liežiuviu.

Katarakta arba kaip mūsų kaimiečiai sako vidurinis valkius — yra tai liga, kuri tankiausia atsitinka pas senus nors ir jauni kartais ją susergera. Būna ji arba ant abiejų akių arba ant vienos. Užėina ji palengva; lėlutė pradeda vis baltyn eiti o draugia su tuom ir šviesybė akyje mažintis, teip juog į kelis mėnesius, o kartais ir į kelis metus sopama akis visiškai nieko nemato. Mat viduryje akies yra permatomas lyg gryniausias stiklas kamuolėlis, kuris toje ligoje pradeda pabalti ir darosi nepermatomas, o ant galo, kada visiškai nepermatomas pasidaro, akys nieko nemato.

Išgydyti šią ligą galima nekitaip, kaip palaukus, kada lėlutė visiškai pabala arba kaip gydytojai sako subręsta. Tada perpjovę akį išima tą pabalusį kamuolėlį iš vidurio. Poto ligonis su pagalba akinų (akuliorių) gerai mato.

Apie kitas akių ligas čion nekalbėsime, ant užbaigimo pasakysime kelis žodžius *apie akinius*. Akiniai esti visoki. Akiniai melynai arba duminiai vartojami yra tada, kada reikia sopamą akį uždengti nuo giedrios šviesos, nuo vejo ar karščio. Ant matymo jie niekokios iškėmės nedarą. Akiniai balti iš išlenkto stiklo yra vartojami tada, kada akys be anų mato silpnai. Gerai parinkti akiniai tokiuose esti didelė pagalba, reikia tik kad nepats ligoniai rinktų sau akinius bet kreiptusi prie tam tikro gydytojaus, nes negerai darinkti akiniai nors tuom tarpu ir pagerino matymą, bet draugia silpnina akis.

D.

Iš Lietuvos.

Iš Rygos. Lietuvoj lietuviams senei jau ankšta; ne pirmutinį kartą jau veda pažintį su Amerika. Bet Amerika toli, o čia-jau toki miestai, kaip Ryga, Liepojus, reikalauja vis daugiau ir daugiau darbininkų. Todėl skaitlius lietuvių tuodviejuose miestuose eina vis didyn.

Nepersenei man teko ilgiau pagyvent Rygoj ir susipažint su keletu mus išeivių, tenai apsigyvenusiu. Beveik visi tie mano pažįstamieji žmonės nemokantie rašyt ir nelabai atspėjantie: nėra jiems kaip su savaisiais susižinot. Tai-gi keletas žinių, kurias čionai paduosiu, gal šiek tiek užstos akyviems jų artymiams gromatas, kurių veltu nuo jų laukia.

Vienas mano toks pažįstamas Juozas Zentaitis — tėvas keleto vaikų. Lietuvoj — Kauno gub. jis tarnavo pas dvarininką. Buvo „gerai prisilaikantis“ darbininkas, bet užsimanė, kaip jis pats sako, „vaikams akis įstatyti“, t. y. pramokyt juos. Gyvendamas sodžiuje, negalėjo to padaryti, reikėjo persikelti į miestą. Atvykęs į Rygą, apsigyveno miesto pakraštyje, kur gyvenami namai pigesni. Tenai, tikėjos, ir karvę galėsęs laikyti, vis busę lengviau gyventi. Šitas jo užmanymas umai žuvo, nes karvė ir miesto pakraštyje perbrangiai atsieina. Toks pat turbūt bus galas ir antrojo jo užmanymo, tos svarbiausios priežasties, dėl kurios persikėlė į miestą. Mokyklų Rygoj daug, atiduok vaiką į kokią nori, bet už mokslą reikia moket. Tai-gi su tuo užmokėjimu ir išeina nė šėip, nė teip. Teisybė, pabrinkoj, kur Zentaitis dirba, moka gerai — po visą rublį ant dienos (kur ant lauko tiek mokės?) tik tas rublis čionai begalo greit iš nagų išsprūsta — vos užtenka jo ant pragyvenimo. O neduok Dieve nelaime kokia pasipainioja, tai ir labai reikia žiūrėt, kad būtų kas valgyt. O su nelaime menki juokai: per keletą mėnesių Z. suspėjo vieną koją gerai susidaužyti, kitą karštu vandeniu nusiplikinti, o už praleistas dienas rublių nemoka.

Geriau sekasi Jurgiui Švilpikui. Vaikinas da jaunas, pačiam gerume. Dirbęs dieną, jis pasisiūlo dirbt da ir naktį. Už tai pelno daugiau. Netik pats išgyvena, bet ir i tėviškę po kelioliką rublių nusiunčia. O siunčia jis dėlto, kad tur kas-žin kokią ten skolą išmokėt. Ta skola tikriausiai ir atvijo jį i Rygą. Dėl tos skolos ir gyvena jis neperpuikiai; tur nusišamdęs sau „lovą“ pas kitą vedusį darbininką; ten pat ir pietus valgo.

Jonas Gerulaitis, pas kurį Švilpikas gyvena, nesenei da vedęs. Turi nusišamdęs gerą kambarį, kuriam išsitenka ir jaunavedžių plati lova ir Švilpiko ir da vieno vaikino. Toks tirštumas būtų, rodosi, nepagirtinas, bet „kitaipei neišgyvėsi.“ Teisybė tokiame tirštume prisieina gyventi per dieną vos keletas valandų: vyrai prašvytus išsikirsto, pasilieka kambaryje tik šeimininke... su mažu kudikeliu. Tas mažutėlis netur nė kokie rūpesčio — jam nė valgis virti, nė i darbą eiti... dėlto jis turbūt ir yra nelaimingiausias: tirštumas jam labiausiai kenkia. Kas-žin, ar pajiegs jis užaugęs tiek dirbti, kiek jo tėvas dirba.

Gerulaitis jau šešti metai gyvena Rygoje. Jo tėvas turėjo Kauno gub. nedidelį žemės sklypelį. Tas žemės sklypelis, tėvai mirus, būtų prisieję dalinti tarp keleto vaikų. Gavęs savo dalį, ką pradėsi: nė savo žemė dirbti, nė kitam parsisamdyti. Geriau buvo kam nors prasišalinti. Jonas buvo jauniausias, jis ir iškeliaavo laimės jieškodamas: „bent pasilikusiems bus lengviau.“ Žinoma, ne vien dėl pasilikusių metė savo kraštą: gal tikėjosi gerai uždirbęs ir su pinigais sugrįšęs. Tik kas-žin, ar grįž: su pačia ir vaikais begu susidės skatiko, o be pinigų ką veiksi sugrįžęs.

Stai ir panaktinis tų namų, kur man teko gyvent, kamaitis, seniukas šestą dešimtį metų varantis, kitąsyk labai sapnavo sugrįšęs i savo kraštą. Paskui vedė, susilaukė vaikų. Dirbo fabrikoje, važinėjo po miestą už vežėją, bet pinigų nesusidėjo; o ištijos i šestą dešimtį, jau dalgio neuovaldysi, tai ko gi grįši? Mieste tai žmogus da bevaikščioji sau po bruką lazda barškindamasis svetimą turtą ir laimę saugodamas.

Tuo pradėjimu pridursiu keletą žodžių apie moteriškas.

Zentaitis atvyko i Rygą su šeimyna, taigi vedys da Lietuvoje. Gerulaitis atitiko savo melyną pačioje Rygoje. Gerulaitienė tarnavo dvare, tenai pramoko virti poniškus valgius, lygiai grindis šluoti. Jos dėdė, gyvenantis Rygoje, matyt pasiilgęs savųjų, parsikvietė ją i savo padangę. Gal jai ne tiek dėdė rūpėjo, kiek didesnė alga. Ko tikėjosi, tai ir rado, da daugiau: per keletus metus ėmė miestiską algą, o paskui ir Gerulaitienė paliko.

Bet ne visoms teip sekasi. Štai Ona, Kunipaplaukė jau kelinti metai, kaip atvyko i Rygą, o da su nieku nesusitarus. Teisybė ji atkeliaavo čionai, šalindamasi nuo piktų kalbų. Bene daug reikia, kad merginą apkalbtų. Buvo kas, ar nebuvo, o nekartą prisieidavo prieš žmones akis kaitinti. Emus prasišalino. Bet kur žmonių liežuviai nepasiekia, ypač kad jos dabartiniai pažįstamieji šėip ar teip susižino su tėviške. Vargu jai vargdieniai pasiseks „žiedai sumainyt.“ Švilpikas koks jau meilus ir geras vaikinas ir tas su jaja neteip greitai prie žodžio prieina, labiau apie kitas žvalgosi. Teisybė pasakius ir apie tas kitas nieko tikro nemano. Kad tik jam pasisektų šiek tiek pralobti, jis važiuotų sau atgal i tėviškę, o tenai žinotų, prie kurios kreiptis.

Toki tie mano pažįstamieji rygiečiai, o jiems tikinti, toki pat maž daug ir jų pažįstami kiti išeiviai. Visi, jų, maž-daug vienaip vargą kenčia. Jei katras kokį amatą numano, ar šiek tiek pramokintas, o gerai apsieinas, tai tokiame „geriau sekasi.“

Papakelis.

Vištytis (Vilkaviškio pav. Suvalkų gub.) Neperseniai Vištyčio (neva) lenkai susitarę nurašė pas Varšuvos general - gubernatorių, prašydami jojo, idant prisakytą Vištyčio parapijos bažnyčioji kas antrą nedėldienį sakyti pamokslus *lenkiškai*.

Kaip Maskolijoje pripraste, general-gubernatorius susižinojo su Suvalkų gubernatorium ir liepi surinkti žinias apie *Vištyčio lenkus* (!), o paskui, pasiremdamas ant tų žinių, davė Vištyčio užtaritojams lenkininkystės atsiliepimą, atmetantį jų maldavimą. Savo atsiliepime general-gubernatorių apreiškia Vištyčio *naujalenkams*, juog jisai liepęs surinkti žinias apie Vištyčio parapiją, ir iš tų žinių matąs, juogei Vištyčio bažnyčiojė lenkiškoji kalba esant visai nereikalinga: parapijoje gyveną beveik vieni lietuviai, o jei ir esąs nedidūs skaitlius lenkiškai kalbančių, ypač Vištyčio miestelyje, tai tie ir gerai supranta lietuviškai. Dėlotgi lenkiški pamokslai čionais esą visai perviš. Kad general-gubernatorius nebutų atmetęs Vištyčio lenkininkų prašymą ir jei būtų tapęs įvesti lenkiški pamokslai į bažnyčią, tai nėra nemažiausio abejojimo, kad per pirmąjį pamokslą būtų pakilęs sumišimas tarp lietuvininkų ir lenkininkų, nėra ant tokios atmainos lietuviai be vado nebutų sutikę.

Liudna girdėti, kad Vištyčio išsigimusiėji mūsų broliai, (neva lenkai) ikišiolei neigijo sveiko proto: į to vietą, ką turėtų pamesti lenkiškas sapnus drauge su lenkiškąja kalba, o imtis prie savo senosios lietuviškos kalbos, kurią kalbėjo ir jų prabočiai, tai jie dar stengiasi kitiems savo broliams primesti svetimą kalbą, ir da tokiu negražiu būdu: rašinėja skundus pas maskolių vyriausybę ir piktina gerus žmones. Gėda jums, Vištyčiai! *Gaidys*.

Iš Prienų, (Marjampolės pavieto. Prienų apygardoje, kaime Pačiunuose Pagermonio valsčiuje atsitiko nesmagi naujiena. Tam kaime gyvena ukininkas Karpavyčia, turintis lauko apie 90 margų. Užaugus dukterei, Karpavyčia užėmė žentą Kairukštį, kuriam užrašė pusę savo gyvenimo. Nepoilgam numirė Karpavyčienė; ir dukte, ant kurios buvo užimtas žentas. Netekus namams gospadinės, Karpavyčia sumislyjo apženyti žentą ir pats paskyrė jam merginą. Bet žentas nepaklausė uošvio ir apsidė su kita. Karpavyčia-gi neilgai trukus teipgi apsidė. Tokiu būdu atsirado namuose dvi gospadinės. Neužilgo prasidėjo tarpe gospadinų vaidai ir nesutinkimai. Vėliaus ėmė pyktis tarp savęs ir vyrų. Kapavyčia teip buvo ipykęs ant žento, jog net sumislyjo jį nužudyt ir dėlto užkvietė iš Prienų du žmogžudžiu. Vienas iš jų buvo nekoksai Luizevokietys, o kitas Sukockis-lenkas. Atvykus paskirtą vakarą žmogžudžiais pas Karpavyčia,

tuo atsirado ant stalo degtinė žmogžudžiai ėmė gert ir jieškot priekabių. Žentas pamatęs pasuošvį teip vėlai žinomus apygardoje žmogžudžius, susiprato, kad jie atėjo ant jo galvos. Prisi-taikęs diktėsniam iš jų Sukockiui išpaudė į delną kelis rublius ir prašė palaikyt jo pusę. Kilus vaidui Sukockis laikė pusę žento ir gindamas jį nuo savo draugo šoko ant Luizės su peiliu ir perpjovė anam keles kaklo gyslas ir įpjovė į gerklę. Luizė tuo susmuko, o Sukockis tuom tarp išbėgo. Tokios tai naujienos mus krašte. Apart Luizės ir Sukockio yra mus krašte da daugiaus piktadėjų. Butų gerai, kad valsčionys pasirupintų atsikratyti nuo tokių nelabų žmonių, nors į tolymas Rusijos šalis iškeldami.

Prienų apygardoje žiemą ant medžioklės buvo nušauta vilkienė. Neužilgo po tam rado vilko sudraskytą kiaulę vieno Prienų miesčionio. Žmonės pasakoja, kad tai padaręs vilkas-našlys, norėdamas atkėrsinti žmonėms už nužudymą jo pačios.

Mikiškis.

Iš Vilkaviškio pav. Prie geležinkelio yra da katalikų „buduose“, bet į jų vietas jau veržiasi kacapai, kurie atkeliauja iš gilių Maskolijos. Artyn prie Kauno yra jau keli kacapai išispraudę: Kazluose yra 2, o Mauručiuose net 3. Užlaikymas jų ne blogus, bet kitasyk kada geležinkelį valdė kompanija, algos buvusios didesnės. Maskolijoje ir dabar algos yra didesnės, ne kaip Lenkijoje. Prie kompanijų nesikabino teip nė prie kalbos. Dabar butinai reikia mokėti maskoliškai. Perėjus geležinkeliui į valdžios rankas „budininkams“ ir jų pačioms reikėjo laikyt ekzamą iš maskoliškos kalbos. Kas ne mokėjo maskoliškai, tą atstatydavo nuo tarnystos. Tokiu būdu valdžia nori įgyvendinti mus kampe savo kalbą.

— Paežerių valsčiuje yra kaltinamas viens ukininkas už pasipriešinimą valdžiai. Yra tai Jurksu kaimo Norkus, kurį persekioja valdžia jau veik 2 metai. Ir dabar da ta prova ne pasibaigė. Prasidėjo ji visai iš tuščio nieko. Užpėnai rudenį vaitai Zilinskiui reikėjo duoti kvatierą vienam apicierui, kuris su rota kareivių buvo pristatytas prie geležinkelio daboti, kad kas kartais ne užpultų ant grįžusio tuomet iš užrubežės ciecoriaus. Vaitas Zilinskas nusivedė tą apicierą pas Norkų į Jurksų kaimą. Pats Norkus buvo tuomet darbe ir neužtėmyjo, kaip atėjo vaitas su apicieru, žandarų ir žemskiu. Radęs seklyčios duris uždarytas vaitas ne laukė pačio šeimininko ateinant, bet liepė žemskiui atplėšt duris. Teip kiauliškaai apėjo jis per tai, kad buvo jau nuo

Reikia žinot, kad valdžios nuspręsta atiduot iki 1900 m. visas vietas kelių miniterijoj vieniems maskoliams.

Rd.

seniau įpykės ant Norkaus už tai, kad tas atsisakė syki duoti vaitui padvadą. Zemskiui betrusiant apie duris atėjo pats šeimininkas ir, pamatęs neprašytus svečius veržiantės į seklyčią be jo žinios, užpyko ir su atžagaria ranka atstūmė nuo durų žemskį. Vaitas ir kiti užklupo ant Norkaus, sakydami, kad jis ne turys provos priešintis prieš valdžią. Ėmė surašė ant ji protokolą ir padavė augštesniajai valdžiai skundą, kad Norkus esąs „buntovščikas“, kad jis užpuolęs ant žemskio, kuris pildė savo sluzbą ir t. t. Mat, kaip apseina su mumis, valdžia ir kiti jos tarnai.

— Pradžioje balandžio mėn. buvo čion licitacija turto dviejų žydu, Preizso ir Šifrovičo, kurie ne buvo užmokėję štriopos už pabėgimą jų vaikų nuo liosų. Jau nuo 1886 metų yra įvesta valdžios ta štriopa. Pabėgus kam nuo liosų tur ją mokėti tėvai, arba broliai, arba sesuo, kuri varo koki nors pelną. Štriopa yra labai didelė 300 rublių. Virbaliaus mieste tokių štriopų ant žydu prisirinko apie 36 tukstančiai. Naumiesčio-gi apie 70 tuk., o visoj Suvalkų gub. apie 1½ milijono rublių. Tokiu budu žydai tur mokėti ypatingą mokestį — už pabėgėlius nuo liosų. Bet ne mislykit, kad sugryžus kokiame žydui prie liosų valdžia gražintų štriopą žydams. Anaipitol! Kad tik nimtų ir mus persekioti tokiu pat budu!

Sm.

— **Is Alvito, Vilkaviškio pav.** I Simanėliškių dvarelį pristėjo už berną našlys N. su keletu vaikučių. Jis teip buvo pavargęs, jog neturėjo nė ką į burną įdėti. Pasigailėję jo kiti bernai ir sodauninkas, sudėjo jam kas po 3, kas po 5 rublius ir nupirko už 35 rublius karvę. Vyriausia našlio mergaitė jau ne maža, bet į darbą negal eiti, nes nesveika. Užtaigi, gražiai mokėdama skaityti ant lietuviškų knygų, pernai žiemą gavėnioje susirinkus keles mergaites tokių pat vargšų, pradėjo mokinti jas skaityti. Selnų žemskis Kaminskas (katalikas) užtikęs mokinant, tuo apskundė valdžiai. Vyriausybė nubaudė mažą mokinioją, liėpdama atlupt nuo jos 22 rublių 50 kap. baudos. Tai buvo prieš pat vainikavimą, rodos reikėjo dovanot. Bet kas tau davė! Tuojaus po vainikavymui caro Alvito vaitas su valdžios pataikunu raštininku Kuncaičiu iššnipinėję sugriebė karvę ir nežiurėdami nė ant liudytojų, kurie sakė, kad ne vargšo tą karvę, nežiurėdami nė ant asarų vaikų ir tėvo, padavė karvę už 23 rublius. Vargdienis įieskojo visur patarimo, ar negalima butų kartais atjieskot tų 23 rublių. Kiti sakė: „na tik ciecorius gal dovanos per manifestą“. Bet nieks ne gelbėjo, nė žmonės, nė manifestas. Tai mat kokia yra maskolių teisybė?

Ungurys.

— **Is Vilniaus.** 9. dienoj sausio šių metų Vilnioje pasimirė žinomas užveizėtojas dijecezijos mūsų buvusios, sostapilės. Kunigas Liudvikas Pelikšas Idanoivychius yra gimęs 1813 met. Žemaičių dijecezijoje. Mokinasi jis vyriausioje seminarijoje Vilniaus, klausydamas da išguldinėjamą teologisko mokslo vietiniame universitete. Įsišventinęs 1837 m. ir gavęs laipsnį kandidato teologijos, išguldinėjo teologiją ir lotynišką literaturą Dvasiškoje Akademijoje, kuri užsiliko vieton universiteto. 1841 m. apturėjo laipsnį magistro teologijos. Žmogus tai buvo didžiai gabus ir mokintas. Paskiau nuo 1842 m. jis išguldinėjo seminarijoje teologiją, istoriją tikėjimo ir prancusišką ir vokišką kalbą. 1863 m. liko paskirtas rektorium seminarijos ir buvo jame iki 1878 m., kada, paskirtas į asesorius kolegijos Petrapileje, persikėlė gyventi į tą miestą, kur 1885 m. vyskupas Hoyneveckis paskyrė jį administratoriu Vilniaus dijecezijos. Mirus-gi vyskupui Andzievičui 1895 m. liko antrą sykį apžiūrėtoju visos dijecezijos.

Mokintas ir užsitarnavęs vyras nepaliko vienok jokių svarbių veikalų rašytų, apart keleto pamokslų, parašytų, žinoma, lenkiškoje kalboje. Dėl savo gimtinės šalies nieko, regis, nepadarė gero, o net nenorėjo daleisti Vilniuje lietuviškos parapijos, prašant daugeliui žmonių. Sako, neprijautė lietuviškai kalbai. J. B.

— **Is Pasvalio Panevėžio pav.** Per paleidimą 22 dieną vasario norėjo prisprogti Pasvalio mokiniojas, liad iš traukia už kudlių jo brolis. Mat norėjo pereiti per lytis, ir visas pasinėrė. Kad ir butų prisproges, tai but buvo per vieną keiksnį mažiau. Pramanė šimet ciecorius surašyti visus savo karalystės žmones ir prišuntinėjo surašytojų, o gaspadoriams prisakė juos maitinti: ar piningus duoti, ar valgi. Teip vienąkart Pumpėnų valsčiaus Skerų sodžiuje prisakė starosta šlektą, kad duotų žmonės piningais po 20 kapeikų. Katrie pabijojo, tie davė, o ukininkas Dimzlis, pasakė stačiai: „Aš ne duosiu piningų; kad nori valgyti, tegul ateina, tai ka aš valgysiu, tai ir jam duosiu.“ Starosta, perpykęs davė žinią paliečiai, kad Dimzlis užturi užgintas knygas. Tuoj žemskiai nulekė, iskrate, bet nieko nerado. Tai mat kokie mūsų starostos judošiai. O jie tuos piningus, nuo žmonių išluptus, patys praspringsta.

— **Is Pumpėnų Panevėžio pav. Kauno gub.** Atvažiavo staršina Lapėnas į Pasvalio valsčių ir užragino starostą su rinkiku, kad jam duotų piningus, mokesčius. Tie, žinoma, staršinos pabijojo ir padavė 894 rublius. Žadėjo jis pats į kasą pristatyti ir davė rinkikui kvitą, bet kas iš to, nes jis į kasą neįnešė tų piningų. O iš kasos turėjo, kvitą neteisingą jo paties dirbtą, bet nepasisakė kasos apgauti. Kaip tik

kasierius pajuto staršinos šunybę, tuoj dave žinią į Pasvalį policijai. Asesorius nulėkė į Pumpėnus ir atrado staršinę su Pasvalio rinkiku begeriančius. Tuoj staršinę iškratė bet piningų nėra, tiktai plekelė su nuodais. Paklausus, kam tie nuodai, atsakia staršina, kad jis lapas naikinąs. Bet gal but, kad jis norėjo nunuodyti rinkiką. Suėmė staršinę ir, nuvarę į Panevėžį, patupdė.

Dabar nežinia kas bus su staršina ir piningais, kas užmokes tuos piningus. Tur but prisėis rinkikui piningus uždėti, gaila būtų gėro žmogaus. Mat, kad rinkikas piningus turi visados pats nunėžti.

Metas susiprasti jau, kaip ir kokius staršinas rinkti.

Driskis.

Nuo Liudvinavo ir Kalvarijos. Jau sulaukėme dėkui Dievui 8 dienas kovo mėnesio, o da neganname ne tik ką šiometinių laikraščių, bet da ir pereito meto už porą mėnesių neturime nė po vieną numerį. O tai vis dėlto, juogiai nėra kam per rubežių pergalenti. Pirmbuves pergabentojas užsiėmė kitu darbu, nes negalėjo šitą darbą varyt tolyn per neprietelingus pusžandarius, kokių apie mus priviso. Vardą nešioja jie lietuvio, o alga ima nuo maskoliu vyriausybės, išduodami savo brolius maskoliams į rankas su savo skundais. Žinome mus krašte jau tokius du skundiku, kur tikrą patirta, juogiai tokiais yra. Da ir daugias randasi tokių bjaurių, ale tuo žygiu jų pravadės nesakysiu. Saugokites tokių išgamių, kaip kokios limpančios ligos!

Liudna ne vienam tautiečiui girdint tokias naujienas, o antra vėl ne vienas dusauja, negaudamas tu tarpu joki laikraštėlių. Da lyg tyčia aną nedėlę jaunasis Liudvinavo kunigėlis subarė tuos, katrie skaito liet. laikraš. nes, sako, jie tiktai dėlto skaito, kad su kitais susiėję būtų kytresni pasikalbet, o apie kunigėlių pamokslus tai užmiršta. Teisybe, teip ir yra: jei gerai mokintų, tai gėda būtų neklausyt, o dabar kaip mokina, teip ir klauso. Nes mus tuli kunigėliai tiktai tą tvirtina laimingu ir gudriu žmogumi, katras piningų diktokai turi, ir, susiėjęs lenkiškai labas dienas duoda. Štai laikė kalėdavimo vienas jaunas vyrukas, užklause mus kunigėlį: „Kaip, kunigėli, ar smagu mus krašte gyvent? čia yra ir išmintingų ir mokintų žmonių, tai yra su kuomi nors pasikalbėti, ne teip kaip ten, kur buvote mozuruose.“ O kunigėlis atsako: „Kur žmonės puiki, tai kunigo kišenių išmintingas, o kur žmonės išmintingi, tai apie kunigą mažai apstavoja.“ Pavasaris jau prasideda žmonelės labai bedavoja su malkoms. Kad ir kelias labai buvo geras, ale nebuvo iš kur malkų vežt, nes jau girių truksta, tai valdžia pradeda sučedyt jas ant ilgesnio laiko. Pavasa-

ryje bus rinkimai vaitų. Vyrų, duokite vėla balsus už Liudvinavo vaitą Kriščiuną, nes degtinės duos atsimaukt iki valiu tą dieną rinkimų, arba kaip kam ir pirmiaus. Paskui jam sudėsite dvigubai, tai jam piningų negaila, o jus, kitam ir skurą nulups arba ir į Rygą, arba kitur reiks iškeliauti, teip kaip aną metą Akelis per pagalbą Aleksos. Ale ką da aš tyčiojuosi, kad vaitą rinktų tą patį? Pamatysime, teip ir bus, nes daugumas dėl degtinės gatavi patys save išduoti. Pereitą mėnesį, neatmenu katrą tai dieną, Liudvinavo miestelyje vargdieniai žmonelės, patys su pačia, išitraukę diktokai degtinės, pardavė savo locną dukterį 5 ar 6 metų augimo maskoliu apcierui už 5 rublius ir degtinės gavo atsimaukt patolei, pakolei nuvažiavo į Marijampolą pas regentą aprašyt save dukrelę mieliausią, nes be raštu apcieras ne davė 5 rublius. Kada išsipagirioje, tai žmonės norėjo nuo apciero atsiimti savo dukterį, bet jau buvo per vėlu, tiktai nuo denščiko laimėjo kelis kartus į sprandą ir išgirdo maskoliškai: Eik po velnių, pardavike savo kraujo! Matot, kaip tie patys maskoliai tyčiojasi iš mus girtuoklių. Ale ką kalbėti, kiek atsitaiko visokių bjaurėnybių miestelyje, kad kitas gėda ir parašyti.

Mislincius.

Visokios žinios.

Lenkų kupčiai prieš vokiečius. Pradžioj šių metų nekurie Varšavos lenkų kupčiai susitarė neimti tavorų nuo vokiškų pabrakantų užtatai, kad vokiečiai vėl pradėjo labai persekioti Prūsų lenkus. Vokietukai pabrakantai didelei nusigando, nes per tai daug pelno turėtų nustoti: tuojaus pasiskubino jie nusiųsti pas tuos keistus lenkų prekėjus savo agentus, ar nepasiseks vėl perkalbėti ant savo pusės tuosius „pašėlėlius“. Nors tie agentai prizadėjo duoti geriausius tavorus, už neišpasakytai pigias preklas, nors piningų užmokėsiat apsiėmė didžiai ilgai laukti, vienok lenkų prekėjai tvirtai stovi ir nepasiduoda vokiečių perkalbėjimams. Nuo to laiko Varšavos kupčiai tavorus žada parsikviesdint ne iš Vokietijos, bet iš Austrijos, kur lenkai turi gana dideles liuosybes. Ar tie lenkai toliaus įstengs išpildyt savo užmanymus, nežinia; vienok čekų praktika parodė, kad toksai „božkotas“ t. y. nepirkimas svetimtaučiu tavorų yra išpildomas; reikia tiktai, kad čekas pirktų pas čeką čeko padarytą tavorą.

Mes lietuviai irgi turime panašiai daryti. Lietuvis turi remti ir gelbėti lietuvi, žinoma, neskriaudžiant kitų.

Da vienas begėdiškas Maskolių pasielgimas. Anais metais lenkų raštininkai ir redaktoriai laikraščių ant suėjimo 400 metų

nuo užgimimo garsaus mokslinčio Koperniko sudėjo piningus ant itaisymo kelių stipendijų prie Varšavos universiteto. Piningai sudėti lenkų, tai rodos ir stipendijos tos turėtų but skiriamos pirmučiausiai studentams - lenkams. Dabar-gi paklauskite, kaip skamba pravardės ir vardai tų studentų, kurie turi tasias grynai lenkiškas stipendijas; štai — Aleksandr Moskvina, Sergij Neapolitanski, Aleksandr Pospelov, Michel Feldblum, Dimitry Gontarew.

Pagal pravardes aišku, kad keturi iš jų grynai maskoliai, o apie Feldblumą negali pasakyti, kas jis per vienas, ale tik nelenkas.

Istabu, kam tie lenkų raštininkai pavedė savo surinktus piningus maskoliams. Ar-gi negalėjo jie iš anksto numanyti, kad tosios lenkiškos stipendijos teks maskoliams.

Guđrus maskolius. Vienas ukininkas Astrachanias gubernijos Jegoras Gorabčenko jau antri metai verčiasi gyvuolukais „suslikais“ vadinamais; tie „suslikai“ tose vietose smarkiai veisiasi ir daug blogo ukei daro. Tai-gi, tasai guđragalvis maskolius superka daugybę tų „suslikų“, kailukus jų išdirba ant skrandų, kepurėlių, velėnų ant rubų, ant pirštinių, portmontėkų; vilnas-gi suvartoja kepurėms velti; iš kitų-gi dalių kuno vāro taukus, tepalą ir kljus. Jau apie pusę milijono gyvuolukų tasai maskolėlis sunaudojo. Apie 500 žmonių dabar prie to dalyko gauna uždarbį, o Gorabčenko puikų pelną turi. — Ar nepaimtų jisai mūsų pelių ir žiurkių i darbą?

Rusijos mokesčiai ant 1897 metų. Ant 1897 metų valdžios apskaityta surinkti 1285 milijonus rublių. Skaitant visoj Rusijoje 120 milijonų gyventojų apturėsime po 10 rub. 50 kap. ant kiekvienos galvos.

Ant kokių reikalų ir kaip apverčiama valdžios tie piningai:

Ant apmokėjimo valstijos skolų	2 rubl. 20 kap.
Ant užlaikymo senato, valstijos	
rodos, ir ant kitų augštesnių	
valdinių	0 „ 03 „
Ant ministerijos ciesoriaus dvaro	0 „ 10 „
Ant Švenčiausio Sinodo	0 „ 16 „
Ant ministerijos užrubežinių	
reikalų	0 „ 03 „
Ant ministerijos kariuminės	2 „ 36 „
Ant ministerijos marinės	0 „ 49 „
Ant ministerijos finansų arba	
rinkimų mokesčių	1 „ 70 „
Ant ministerijos ukės	0 „ 27 „
Ant ministerijos vidaus reikalų	
(ant gubernatorių, žandarų	
ant policijos)	0 „ 65 „
Ant ministerijos apšvietimo ant	
(mokslinių ir universitetų)	0 „ 21 „
Ant ministerijos kelių	1 „ 89 „

Ant ministerijos justicijos (ant	
sudų)	0 rubl. 35 kap.
Ant kontrolės (prižiūrėjimo	
finansų)	0 „ 05 „
Ant užlaikymo geresnės veislės	
arklių	0 „ 01 „
viso labo	10 rubl. 50 kap.

Apart to da paskirta skyrium ant darymo per Siberiją geležinkelio 129 milijonai, iš ko išpuola ant kožnos galvos po 1 rubl. 7 kap., kurios pridėjus prie kelių ministerijos, apturėsime tenai 2 rubl. 96 kap.

Pažiūrėkime dabar, ant ko daugiausiai išleidžia valdžia pinigų. Pirmą vietą užima užlaikymas ir darymas kelių (geležinkelių), nes išpuola ant kiekvienos galvos 3 rubl. be 4 kapeikų. Po tam eina kariuminė (sausumos ir marinė), ant kurios kiekvienas gyventojas turi mokėti 1897 metuose po 3 rublių be 15 kap.

Ne toli nuo to stovi apmokėjimas valstijos skolų, kurios kiekvieną Rusijos žmogaus galvą slogina 2 rubliais ir 20 kapeikų.

Po šia sloga eina užmokėjimas už rinkimus ir lupimus mokesčių ir visokių akčių. Tai pareina kiekvienam i 2 rublių be 30 kap.

Ant galo da reik paminėti, kad už užlaikymą policijos, žandarų ir gubernatorių kiekvienas užmokame po 65 kapeikas.

Dabar pažiūrėkime, kas užmoka tuos mokesčius, ar turtingi, ar varguoliai.

Pasirodo, kad mokesčių tiesių tik apie 100 milijonų, t. y. apie trylikta dalis; kitos-gi dvylika dalių daugiausiai susirenka iš netiesių (nukelemų) mokesčių*, kurios sunkiausiai puola ant neturtelių. Taigi didžiausią dalį Rusijos mokesčių apmoka neturtėliai.

Galima pasakyti, kad Rusija labai didelę dalį surinktų mokesčių sukiša ant mažai naujų dalykų (kariuminė, skolos, policija, rinkimas mokesčių) ir mažą dalelę padeda ant naudos savo gyventojų (mokslinčios, pagerinimas ukės, statymas kelių.) Ji išrodo ant didelio dvarponio, kuris ukę savo mažai čėdyja ir gerina, bet už tai dalį piningų deda ant puikaus gyvenimo ir niekniekių. Žinoma, kad toksai dvarponis vėliaus ar anksčiaus turi nusigvent nuo koto! Ru.

Nevidonas popo kailyje. Apie Rostovo miestą, Karokijoj ėmė dingti vienu kartu iš tėvų namų jaunos merginos, neva išėjusios i tolimus klioštorius i miniškas. Pasirodė, kad toje apygardoje važinėjo koksai tai jaunas popas ir graudeno jaunas merginas sergėtis nuo pagundymų šio svieto, ypač-gi nuo nedoro paleistuvingo gyvenimo; gražesnioms tiesiog jisai rodyjo eiti i Rusijos pakraščius, kur jisai patalpys

* Apie neteisingumą Rusijos mokesčių skaityk knygutę „Genių Dėdė“, pried. prie „Ukininko“ 1896 m.

jas i moteriškus klioštorius. Nekurios apsvaigintos graudžiais žodžiais to popo iškeliavo su juom i tuos klioštorius. Bet pribuvę i vašarinę dalį Rusijos valstijos ne i klioštorius, bet i paleistuvystės namus pakliuvo; o tasai neva-dievo-baimingas popas buvo nepopas, bet tikras apgavikas, agentas vienos kampanijos, prekiaujančios gyvų tavorų.

Sergėkitės ir jus lietuvaitės nuo tokios nelaimės, nes ta kompanija bene turi savo agentus ir Lietuvoje. Lenkijoje bent jau buvo pagauti keli žydėliai, kurie visokiais budais priviliodavo merginas ir išveždavo net i Amerikos paleistuvystės namus. Pas mus Lietuvoj persirėdžius tokiam agentui i kunigo rubus arba tik pasisakius savę kunigu esant itin lengva butų prisigaudyt gražių dievobaimingų lietuvaičių.

Bėgimas maskolių i Siberiją. Paskutiniaisiais metais Maskolijos ukininkai ėmė bėgte bėgti i Siberiją mislydami tenai rast daugiaus ir geresnės žemės. Atsitikdavo visai — vieniems pasisekdavo, kitiems reikėdavo net badu numirt. Kas metą persikeldavo i tą Siberiją po kelis šimtus tukstančių žmonių. Idant geriaus galima but prižiūrėti ir suvaldyt tą žmonių traukimą i Siberiją, valdžia bene pernai įtaisė tam tikrą vyriausybę, kuri ištyrus dalyką dabar apgarsino, kad vakarinėje Siberijoje (artymesnėje) liuosos žemės jau visai nėra, visa užimta; Rytinėje-gi Siberijoje (tolymesnėje) nėsant lengvai apdirbamos žemės, yra tiktai girios, kurias reik nukirst, kelmus išlopt, plėšinius išplėst ir tik tada sėt. Pertai valdžia žada toliaus leist i Siberiją tik tokius ukininkus, kurie turi daug darbininkų ir pinigų.

Neprošali bus tai žinot ir mūsų lietuviams, tarp kurių kaip kur jau ims atsirast toki, kurie apie Siberiją svajoja.

Cukrus Rusijos svetimosė šalyse. Ar žinot, po kam parsiduoda Londone Rusijos cukrus? Po 1 rublį 57 kapeikas už pudą, t. y. svaras mus cukraus tenai perkasi mažiaus, kaip už 9 skatikus; pas mus-gi tas pats cukrus parsiduoda po 4 rubl. 70 kap. už pudą arba po 23 skatikus už svarą. Teisybė, kad tai ne galvos cukraus, bet teip vadinama cukraus smėlis. — Kodėl-gi už rubežiaus mus cukrus pigesnis, nėg pas mus? Dėlto, kad mus valdžia visai šelpia cukraus išdirbėjus, idant jie kodaugiausiai cukraus Rusijoje padarytų ir i užrubežį vežtų. Nuo išvežimo i užrubežį cukraus valdžia netik jokių mokesčių neima, bet da ir primoka fabrikantams, kad tik vežtų lauk iš Rusijos cukrų. Užtatai vidui Rusijoje cukrus ir jo pardavimas apkrautas mokesčiais, o cukraus fabrikantai priegtam susitarę neleist per daug cukraus prekių. Per tai ir brangu. *Ru.*

Kaip „Ukininko“ priedai praeitų metų 1896 iš po spaudos išėjo šitos knygutės:

1. Apie gyvulių išputimą;
2. Apie žemės vidurius I. ir II. dalis su paveikslėliais;
3. Viršininkai;
4. Papasakojimas medėjo su paveikslėliais;
5. Genų Dėdė;
6. Pavogti arkliai ir Mendelis Didgalvis.

Atsakymai.

Gil. Eilės „Viena vieta ant svieto“ netinka dėl pormos: iš visų 24 eilelių 14 turi vienodus galus sušvelnintų žodelių. Kitos eilės ir pasaka tinka.

Apgarsinimai.

Naujos knygos.

Antra dalis Lietuvos istorijos, nuo Gedimino iki Liublino unijai, parašyta Simano Daukanto, išleista J. Paukščio, Plymouth, Pa. 1897.

Yra tai dideli knyga, turi iš viso 531 pusl., surinkta čia labai daug faktų. Yra tai, galima sakyti, faktiška Lietuvos Istorija. Dabar tiniai naujausi istorikai ne tiek žiuri ant atsitikimų pačių, kiek ant dvasios ir priežasčių visokių atsitikimų. Daukanto veikale faktų yra daug ir jie privesti be kritikos; dabartiniai istorikai arba teip vadinami istorijozofai, ant pirmos vietos stato kritiką faktų. Minėtas veikalas yra labai naudingas; čia kiekvienas norintis pažinti mūsų praeitę, atras apsakytus senovės mūsų tėvynės atsitikimus. Prekė pusantro rublio ir gaunamos Tilžėje, Goldschmiedestrasse 8.

Piningus ir laiškus i Ukininko (ir Varpo) redakeiją siunčiant, reikia šitoksai adresu padėti:

Herrn Dr. Bruažis, Tilsit (Ostpreussen).

Turiny s.

Parapijos reikaluose. *Sl.* — Kruta — skuta. *P. Gily s.* — Bitė, Uodas ir Liepa; Skurdės ir Sirsė. *Višakis.* — Iš ukininkystės. *Rd.* — Apie pienininkystę. *Sauja.* — Nauda iš auginimo naminių paukščių. (užbaiga). — Kas reikalinga sveikatai? *Sl.* — Kaip apsieiti sergant akių ligomis. *D.* — Iš Lietuvos: Iš Rygos. *Papakelis.* Vištytis. *Gaidys.* Iš Prienu. *Mikiškis.* Iš Vilkaviškio pav. *Sm.* Iš Alvito. *Ungurys.* Iš Vilniaus. *J. B.* Iš Pasvalio: Iš Pumpenų. *Driskis.* Nuo Liudvinavo. *Mistlinčius.* — Visokios žinios. *Ru.* — Atsakymai; Apgarsinimai; Adresas.